

AVVALO TARBIYANI OILADAN BOSHLASHIMIZ ZARUR

SAMARQAND VILOYATI KATTAQO'RG'ON TUMANI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM BO'LIMIGA
QARASHLI 52- SONLI MAKTAB PSIXOLOGI
RAJABOVA AZIZA SAYFULLAYEVNA

Annotatsiya: Mazkur maqolada oilaning farzand tarbiyasidagi o'rni, ota-onaning pedagogik va psixologik mas'uliyati hamda jamiyat taraqqiyotida sog'lom oilaviy muhitning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan barkamol etib voyaga yetkazishda oiladagi tarbiya usullari, milliy qadriyatlar va zamonaviy yondashuvlarning uyg'unligi tahlil qilingan. Maqolada oiladagi mehr-muhabbat, o'zaro hurmat, nazorat va mas'uliyat hissining bolalar kamolotiga ta'siri ilmiy-pedagogik jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Oila, tarbiya, farzand, ma'naviyat, axloq.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida yosh avlod tarbiyasi har qachongidan ham muhim masalaga aylanmoqda. Har bir davlatning kelajagi, taraqqiyoti va barqarorligi yoshlarning qanday tarbiya topayotganiga bevosita bog'liqdir. Shu bois tarbiya masalasiga davlat siyosati darajasida e'tibor qaratilmoqda. Insonning ilk tarbiyasi esa, avvalo, oilada shakllanadi. Oila — jamiyatning asosiy bo'g'ini bo'lib, unda farzandning xarakteri, dunyoqarashi, muomala madaniyati va ma'naviy qiyofasi shakllanadi.

Sharq mutafakkirlari ham oilaning tarbiyadagi o'rniga alohida urg'u berganlar. Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino, Alisher Navoiy kabi allomalar farzand tarbiyasida ota-onaning mas'uliyatini yuksak baholaganlar. Chunki inson bolalikda qanday muhitda ulg'aysa, keyingi hayotida ham ana shu tarbiya asosida yashaydi.

Hozirgi kunda ayrim oilalarda tarbiyaga yetarli darajada e'tibor berilmayotgani, ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi ma'naviy masofaning ortib borayotgani ayrim salbiy holatlarni keltirib chiqarmoqda. Shu sababli tarbiyani oiladan boshlash, sog'lom oilaviy muhit yaratish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Asosiy qism

Oilaning tarbiyadagi o'rnini.

Oila — bolaning birinchi tarbiya maskani hisoblanadi. Bola ilk bor oilada yaxshi-yomonni, halollikni, mehr-shafqatni, kattalarga hurmat va kichiklarga izzatni o'rganadi. Ota-onaning muomalasi, yurish-turishi va odob-axloqi

farzand uchun namuna bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli oiladagi har bir harakat bolaning ruhiy va ma'naviy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Farzand tarbiyasida ota-onaning bir-biriga bo'lgan munosabati ham muhimdir. Oiladagi tinchlik, o'zaro hurmat va mehr-muhabbat bolaning ruhiy barqarorligini ta'minlaydi. Aksincha, janjalli va nosog'lom muhitda ulg'aygan bolalarda agressivlik, qo'rquv, ishonchsizlik kabi salbiy sifatlar shakllanishi mumkin.

Ota-onaning farzand bilan muntazam suhbatlashishi, uning qiziqishlari va muammolariga befarq bo'lmasligi tarbiya samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, bugungi axborot asrida bolalarni zararli axborotlardan himoya qilishda oilaning nazorati muhim ahamiyatga ega. Milliy qadriyatlar asosidagi tarbiya

O'zbek xalqining azaliy qadriyatlarida oilaga va farzand tarbiyasiga katta e'tibor berilgan. "Qush uyasida ko'rganini qiladi" degan xalq maqoli ham bolaning oiladan oladigan tarbiyasini ifodalaydi. Milliy urf-odatlar, kattalarni hurmat qilish, mehmondo'stlik, hayo va ibo kabi fazilatlar oilada shakllantiriladi.

Bugungi kunda milliy qadriyatlarni zamonaviy tarbiya usullari bilan uyg'unlashtirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Farzandlarga nafaqat bilim berish, balki ularda vatanparvarlik, insonparvarlik, mehnatsevarlik va mas'uliyat hissini shakllantirish zarur. Oilada kitobxonlik muhitini yaratish ham tarbiyaning samarali vositalaridan biridir. Kitob o'qigan bola mustaqil fikrlashga, to'g'ri xulosa chiqarishga va ma'naviy boyishga intiladi. Shu sababli ota-onalar farzandlariga kitob o'qishni o'rgatishi va o'zlari ham namuna bo'lishlari lozim.

Ota-onaning pedagogik mas'uliyati

Farzand tarbiyasi katta mas'uliyat talab etadi. Har bir ota-ona pedagogik bilimlarga ega bo'lishi zarur. Chunki bolaning yosh va psixologik xususiyatlarini bilmaslik noto'g'ri yondashuvlarga sabab bo'lishi mumkin.

Ba'zi ota-onalar farzand tarbiyasida haddan tashqari qattiqqo'llik yoki aksincha, ortiqcha erkinlikka yo'l qo'yadilar. Har ikkala holat ham bolaning shaxs sifatida to'g'ri shakllanishiga salbiy ta'sir qiladi. Tarbiyada mehr va talab uyg'un bo'lishi kerak.

Farzandni boshqalar bilan solishtirish, uni doimiy tanqid qilish bolaning o'ziga bo'lgan ishonchini pasaytiradi. Aksincha, bolaning kichik yutuqlarini ham rag'batlantirish unda motivatsiyani oshiradi. Psixologlarning ta'kidlashicha, oilada qo'llab-quvvatlangan bola jamiyatda faol va muvaffaqiyatli shaxs bo'lib yetishadi.

Zamonaviy tahdidlar va oilaviy tarbiya

Texnologiyalar rivojlangan hozirgi davrda internet va ijtimoiy tarmoqlar yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylandi. Bu esa tarbiya jarayoniga yangi mas'uliyat yuklamoqda. Internetdagi zararli axborotlar, zo'ravonlik va

axloqsizlikni targ'ib qiluvchi materiallar yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shu sababli ota-onalar farzandlarning virtual olamdagi faoliyatini nazorat qilishi, ularga internetdan to'g'ri foydalanish madaniyatini o'rgatishi zarur. Oilada samimiy muloqot mavjud bo'lsa, bola muammolarini yashirmaydi va ota-onasi bilan erkin fikr almashadi. Bugungi kunda ayrim oilalarda vaqt yetishmasligi sababli farzandlarga kam e'tibor qaratilmoqda. Aslida esa, bolaning moddiy ta'minotidan ko'ra, ma'naviy qo'llab-quvvatlash muhimroqdir. Mehr bilan ulg'aygan bola jamiyatga foydali inson bo'lib yetishadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, tarbiya avvalo oiladan boshlanadi. Oila — inson kamolotining poydevori, ma'naviy va axloqiy tarbiyaning birinchi maktabidir. Farzandning kelajakdagi muvaffaqiyati, jamiyatdagi o'rni va insoniy fazilatlarini oilada berilgan tarbiyaga bog'liqdir.

Shu bois har bir ota-ona farzand tarbiyasiga mas'uliyat bilan yondashishi, oilada sog'lom ma'naviy muhit yaratishi zarur. Mehr-muhabbat, o'zaro hurmat, milliy qadriyatlarga sodiqlik va zamonaviy pedagogik yondashuvlar uyg'unligi barkamol avlodni tarbiyalashning muhim omili hisoblanadi.

Yoshlarni komil inson qilib voyaga yetkazish uchun tarbiyani avvalo oiladan boshlashimiz zarur. Zero, sog'lom oila — sog'lom jamiyat poydevoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch". — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Avloniy A. "Turkiy guliston yoxud axloq". — Toshkent: O'qituvchi, 1992.
3. Forobiy A.N. "Fozil odamlar shahri". — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016.
4. Ibn Sino A. "Tadbiri manzil". — Toshkent: Fan, 1981.
6. Vohidov M. "Bolalar psixologiyasi". — Toshkent: O'qituvchi, 2005.